

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

Plus inesse boni, quam mali in uoto continentiae, contra quorundam
sententiam cap. xvi

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

DE CONIV. ET CONTI. SACER.

casu, & ex insperato infliguntur: quoniam hæc grauis-
ma esse solent, & importabilia. At quæto sanè foelicus
agitur cum eo, qui nunquam uxorem expertus est, q̄ cū
eo, qui iam uxoris blandicias, & coniugiorum illeces-
bras norit: & postea uelit nolit, ex necessitate sibi sit cas-
rendum coniugio. Quanto item liberius uiuet, qui sol-
lus fuerit, q̄ qui miseratus suam, suorumq; liberorum
fortunam, & præsentis afflictionis mœrore, & præteris-
tæ uoluptatis memoria asidue cruciabitur. Ac riores q̄
dem sunt morsus intermissæ libertatis mulieris fruendæ,
q̄ nunquam frui potuisse. Et enim sicut homo æger,
quam æstu februm nimio siccatur: si aquam gelidam
biberit, primo quidem uehementer releuari uidetur: at
paulopost reuersa siti grauius afflicatur: sic qui libidine
ad leuandum ueneris desyderium uti procurat: releua-
tus quidē ad horam, mox uehementius flagrat: & æstu
maioris ardoris affligitur, q̄ si nunquam ueneris rebus
operam dedisset. Irritatur enim ardentius usu & exer-
citatione lasciuia: ingrauescitq; morbus fomentis elus-
modi, non tollitur. Difficile est sanè absterrere à macelo
(ut uulgo dicitur) canem, ubi semel intestina gustarit: at
multo etiam difficillius hominem à cognitis carnis ille-
cebris abstinere.

Plus inesse boni q̄ mali in uoto continentiaē con-
tra quorundam sententiam. Cap. XVI.

Quod uero dicunt pleriq; inesse scilicet quid-
dam huic uoto cōtinentiaē, quod primo statim
aspectu nescio quam mali speciem præferre
uideatur: quum non omnes cui sese obstrinxerunt uoto
perfoluant atq; ex eo grauius delinquant: nec nos qui-
dem negamus. Sed quum nihil adeo bonum sit inter
mortales, quo non possint improbi homines abuti ma-
e, si uelint: in re tanti momēti si quid est quod prodesse

LIBER TERTIVS. 71

uideatur, etiam si cum aliquo piaculo fiat, nequaquam
 reiiciendum putamus præsertim quum nihil magni, atque
 præclari fieri sine periculo possit. Quid quæ rari quo
 que sint, qui matrimonii pudicitiam seruent: uel utantur
 propria uxore modeste? Quod usque adeo uerum est:
 ut facilius arbitror inueniri posse cœlibes qui ab omni
 uoluptate ueneris sese contineant, quàm maritos qui utan-
 tur matrimonii concessione moderate: atque qui assue-
 tudine uirtutum, & temperantia ciborum, & honestis de-
 syderiis cōfirmati, omnem prorsus luxuriæ uoluptatem
 reiiciant: quæ qui iam assueti uoluptatibus ueneris, furorē
 libidinis temperent: aut impetum regant. Iuxta illud.
 Quid enim uenus anxia curat? Inguinis, aut capitis,
 quæ sit distantia nescit. Quod cum uenia dictum sit.
 Voluptas siquidem ueneris, est sicut scabies, cuius prur-
 ritus scalpendo nequaquam tollitur, sed magis magisque
 incenditur. In summa uero dicendum est de uoto ca-
 stimoniam, quod & de lege dictum est à Paulo aposto-
 lo, qui quum uellet ostendere iustitiam non legis esse
 beneficium, sed gratiæ: atque simul probare quanto pe-
 re peccatum, nisi gratia subueniret, ad nocendum uale-
 ret: etiam ipsam legem (ut præclare disputat Augusti-
 nus in libris de ciuitate Dei) qua prohibetur peccatum,
 non dubitauit appellare uirtutem peccati. Aculeus, in-
 quit, mortis peccatum est: uirtus uero peccati, lex. Est
 enim lex uirtus, & quasi robur peccati: quoniam prohibi-
 bitio legis auget desiderium rei uetitæ, nam omnes na-
 tura, currimus in uetitum semper, cupimusque negata, ut
 ille ait. Non enim iustitia sic natura diligitur, ut eius dile-
 ctione fugiamus peccatum: sed (ut ibidem Augustinus
 asseuerat) ut diligatur, ac deleatet iustitia, necessaria est
 homini diuina gratia. Verum Apostolus ne quis pro-
 pterea legem esse malum putet, ut hi modo dicebant
 uotum: quia est uirtus peccati, alio loco dicit. Lex quidē
 sancta, & mandatum iustum, & bonum, quoniam per

1. Cor. 13

DE CONIV. ET CONTI. SACER.

mandatum peccatum apparet, quod prius latebat. Idē
videtur dicendum esse de uoto castimonix, quod & si
auget peccatum, tamen bonum est, & sanctum: quoniam
apertius ostendit in sacerdotibus, & professis omnem
libidinem semper esse peccatum: quum ad ea tempora,
& si malum esset, tamen non apparebat, nec uere con-
stabat esse peccatum, quum matrimonium nullibi lege
retur esse cuiquam interdictum. Sicut ergo lex non est
malum, licet augeat concupiscentiam, peccandi, ita pa-
ri modo uotum non est malum licet augeat ex praua-
ricatione peccatum: nam idem pariter & offendit pec-
catum, & deterret nos metu maioris prauaricationis à
peccato. Non possum hic præclarum. D. Augustini ar-
gumentum in ea re pertransire. Inquit enim ita lex nō
est malum quando augeat concupiscentiam peccantium
sicut nec mors est bonum, quando augeat gloriam pa-
tientium, quum uel illa pro peccato deseritur, & efficit
prauaricatores: uel ista pro ueritate suscipitur, & efficit
martyres. Ac per hoc lex quidem bona est, quia prohibi-
bitio est peccati: mors autem mala, quia stipendium est
peccati. sed quemadmodum iniusti male utuntur non
tantum malis, uerum etiam bonis: ita iusti bene utuntur,
non tantum bonis, sed etiam malis. Hinc fit ut mali ma-
le utantur lege, quis lex sit bona, & boni bene morian-
tur, quanuis mors sit malum. Hæc Augustinus uere, &
sapienter: quæ quum perbelle respondeant aduersario-
rum nostrorum argumēto, nec ego sperem melius pos-
se dicere, huc ad uerbum diximus transferenda. Qui-
nimmo non solum non est malum aut mali species uo-
tum, sed est maxime bonum, & conducibile animarum
saluti: quum sit quidem multo melius, ac maioris præ-
mi, aliquid exoluere obstrictos post uotum, quàm idē
ultra liberos ab omni uoti obligatione præstare: quan-
do uotum semper de meliori bono fiat. Nam bo-

21.702.1

num quidem esse matrimonium nemo inficiatur: meliorem tamen esse continentiam boni certe omnes affirmat. Continere autem bonum est ex eo quod moralis sit uirtus propter disciplinam animi: ac continere ex uoto melius est: quod sit religionis, & pietatis ob Dei cultum. Iccirco Augustinus de uirginitate asserit: quod nec uirginitas ipsa quia uirginitas est, sed quia Deo dicata est, honoratur, quam fouet, & conseruat amor, studiumque pietatis. Quis enim non uidet huic spontaneae uoti obligationi inesse quiddam excellentius, quam in re exhibita simpliciter quum ultra id quod continentiam ipsam praestamus, nos quoque subiiciamus uoto sponte ad eius obseruantiam propter Deum: ut postmodum etiam si uelimus, resilire amplius a proposito nequeamus. Vnde dicit Anselmus in eiusmodi quaestione, multo plus afferre, qui arborem cum fructibus offerat: quam qui reseruata sibi arbore solos fructus donet. Ita nanque propositum firmatum in bono auget meritum: sicut obstinatio in malo auget peccatum: quatenus ex ipsa obstinatione efficiatur irremissibile, dicaturque peccatum in spiritum sanctum, nunquam neque in hoc saeculo, nec in altero remittendum: ut de Pharaone, Iudaeaque perhibent diuinæ scripturae. Vnde propheta Dauid ne reus uoti foret dicebat Vota mea domino reddam in conspectu timentium eum. Propterea sapiens in Prouerbiis, Vota iustorum inquit placabilia. De praeruaricatoribus uero: Ruina ait est homini deorare sanctum, & post uota retractare. Quamobrem non equidem inficior (ut reuertamur ad rem) euenire saepe solere ut plerique multi peccent grauius propter eiusmodi uotum, quod isti malis speciem appellant uerum quia id boni, quod est uomere castitatem, sine

DE CONIV. ET CONTI. SACER.

Isto periculo mali, haberi nullatenus potest, præstat ecclesia, uel paucos habere sacerdotes perfecte castos, quàm nullos ac omnes coelibes cum aliquo discrimine fornicationis patrandæ, quàm uxores habentes cum certo periculo totius religionis Christianæ perdendæ. Longe enim melius est remedium conseruandæ castitatis, quàm impudicitia tollendæ, quando neutrum ratum sit omnino. Nec fortassis pauciores sunt qui nunc custodiant coelibatum, quàm si mariti essent, qui seruarent absque contaminatione integritatem ac pudicitiam maritalem. Et enim sicut probi, & pudici coniuges una tantum uxore contenti sunt, ita probi, & honesti sacerdotes nulla. Vanum ergo remedium, quod neque perpetuum est, quoniam amittere uxores possumus, uel fornicationis causa, uel mortis, neque certum, quia natura impudici, ut uulgo fieri uedemus, sua non contenti uxore adirent et alias: quod & de Græcis legitur in uita beati Chrysostomi, qui ex eo in exilium deportatus est (ut nuper diximus) quod adulteria sacerdotum acerrime castigaret. Conducibilis ergo fore credimus adumbratum istud refugium pudicitia, quod isti sibi fingunt, omnino aspernari, & reicere prorsus: quàm peruerse contra mores Apostolorum, & decreta sanctæ matris ecclesiæ licentia iniqua laxare, ne dum paucis consultum uelint, nulli postmodum consultum sit & tam gloriosum continentia propositum languescat etiam in bonis. Et enim si recte pensemus improborum ingenium clare uidebimus quod non multo pauciores sint futuri, qui hac licentia adhuc peruerse utuant, quàm qui se beneficio matrimonii à fornicatione tueantur: quoniam libidinosi, & intemperantes, qui ob suam professionem uxoribus carent, sicut sine uxore impudici sunt, ita etiam cum uxore ob intemperantiam libidinis impudici essent: nihilo parcius in matrimonio adulteria sectantes, quàm nunc in isto coelibatu. Esset hoc quidem uenenum pro remedio propinare, & (ut

& (ut de fabulis aliquid addam) esset hæc tunica Deia-
 nira Centauri cruore infecta: quæ dum illa mederi se
 credit Herculis adulterio, eum ipsum, quem seruare spe-
 rabat, ueneno misera occidit. Porro hoc idem remediū
 quod modo isti afferunt incontinentiæ clericorum, do-
 cuit olim (ut D. Hieronymus refert) & Vigilantius hæ-
 reticus: qui peruerse contra ecclesiasticum dogma, con-
 tinentiam ac pudicitiam sacerdotum (ut nunc improbi
 quidam) libidinis seminarium consueuerat appellare:
 quocirca in remedium incontinentiæ libidini fræna per-
 mittens, naturale carnis incendium quod natura, in ado-
 lescentia præsertim feruet, suis his remediis duplicabat:
 falso credens id extinguere debere costu fœminarum, &
 non potius ratione, & uirtute continentiæ: qua distamus
 ab equis, & brutis animantibus: de quibus propheta ca-
 nit. Nolite fieri sicut equus, & mulus quibus non est in-
 tellectus. Itaque statuendum planè est, ac firmiter profes-
 sio credendum de connubio sacerdotum, (utcumq; in-
 terim uiuatur à multis) multo sanè minori periculo fore
 ut ab ecclesia, pro ut semper fuit, omnino repudietur, q̄
 si perperam contra consuetudinem concedatur. Forsan
 adhuc aliquis urgeat, num melius sit sacerdotem uxore
 habere q̄ concubinam? Calumniosa est sanè ista percõ-
 statio, & uana: quæ duobus malis propositis responderi
 sibi uult, utrum melius: ut de licito subtiliter præscribens
 introducat illicitum. Bonum quidem est matrimonium
 sed sacerdotibus non licet quibus per necessaria est ca-
 stitas ad usum sacrorum: ita quoq; nec fornicatio licet,
 quæ ex confesso semper est mala. Quid ergo quæren-
 dum utrum melius: quum eis neutrum omnino pos-
 sit esse bonum, nec licitum. De matrimonio quidem ue-
 nire potest in quæstionem nunquid fas sit sacerdotem
 uxorem ducere: sed nemo dubitat an possit licite habe-
 re concubinam. Quam ob rem si recte uis Interroga-
 re, sic potius quæstionem proponas, Vtrū melius fuerit,

DE CONIV. ETCONTI. SACER.

sacerdotem vitam uiuere coelibem an uxorem ducere : Et super his habemus consilium Christi, ac & Apostoli, & exemplum omnium sanctorum, ut facillimum sit unicuique iudicare uirginitatem seu castitatem esse uoluptatis potiore: ut superius satis superque dictum fuit. Tolerantur ergo de medio ambages, & quaestiones istae calumniosae & iuxta sanctorum decreta puniantur incestuosi, ac deponantur, & pro his surrogentur casti, & pudici: & si pauci reperiuntur, pauci quoque consecrentur, & hi tantum quibus est donum castitatis: quod tunc datum fuisse cognoscitur, quum aliquandiu eius caste uixerit, & exosum habuerit consortium mulierum.

Propositum continentiae in sacerdotibus habendum esse pro uoto. Cap. XVII.

Sunt quidam etiam qui uouisse castitatem se negent, sed tantum proposuisse se dicant, quantum humana fragilitas patitur: & propterea peccatum suum, fragilitatis, & non prauaricationis culpam appellant: atque hoc colore fornicationum suarum reatus adumbrant. Quod quod iniquum, quodque peruersum sit, quicumque uoluerit attempte audire, quae dicam, spero facile intelliget. Principio suaderi castitatem his qui ualent continere ex consilio domini, nemo, quod sciam, haecenus dubitauit, similiter et expedire, uel maxime ad salutem. At tu forte dicas, quod prohibita non est, licitum est. Quid istud? Non omnia quae licent, ut inquit Apostolus, et expediunt. Cur autem nobis faciendum est quod prohibita, quae quis liceat, si illud non expedire cognoscimus? Nisi quod est inquis in sacris literis expresse prohibita sacerdotibus uti opere nuptiarum. Conuenit id mihi sane tecum: at qui tamen bonos, & honestos sacerdotes semper abstinuisse ab uxoribus satis constat. Unde id cedo: nisi quia non expedit ex consilio Saluatoris nostri Dei eiusmodi homines irretiri conuulsiore laqueis, a quibus postea honeste nequeant aliquo pacto liberari. Suadet quidem dominus castitatem, sed

1. Cor. 6